

II. KLINIKAI- ÉS KUTATÁSI ORVOSI PARADIGMÁK

A FOGÁSZATI PARADIGMAVÁLTÁS KÖVETKEZMÉNYEI

**SCHMIDT ANTÓNIA DR., KATONA JÓZSEF
DR., SZALAI GYÖRGY DR. PhD**

(Észak-Közép-budai Centrum Új Szent János
Kórház és Szakrendelő Fül-, Orr-, Gége-, Fej-,Nyak
és Szájsebészeti Osztálya Semmelweis Egyetem,
ÁOK Oktató Osztálya):

E-mail: dr.schmidtantonia@gmail.com

DOI: <http://doi.org/10.23716/MTTT.5.2022.06>

Absztrakt

A paradigma főnév az 1960-as évektől fordul elő gyakrabban tudományos közleményekben. A változás a meglévő vélemény, az ismeretek, a felfedezések, az új tapasztalatok, a technológia és tudásalapok révén szükségessé teszi az eddigi viszonyítási rendszerek és referenciaalapok átgondolását, és új paradigma elfogadását. A gyógyításban erre akkor kerül sor, ha a fennálló nézetek már nem használhatóak az újabb felfedezések, a fejlődés, az új ismeretek tükrében. A 90-es években a magyarországi rendszerváltás paradigmaváltásával a fogászati ellátás is változott. A tulajdonviszonyok, gazdasági, finanszírozási normák változása a 2020-as évi járvány a fej-nyaki maxillo-faciális- és szájsebészeti ellátás eddigi paradigmáit is a gazdasági, politikai váltást követően gyökeresen megváltoztatta.

Kulcsszavak: paradigmaváltás, fej-nyak, periapicalis gyulladás,

---

A paradigma főnév az 1960-as évektől fordul elő gyakrabban tudományos közleményekben. A paradigmaváltás fogalma néhány évtizede jelent meg és vált gyakoribbá az orvoslás, biotechnológiai kutatás területén. A paradigma a változások idején a meglévő vélemény, az ismeretek, a felfedezések, az új tapasztalatok, a technológia és tudásalapok révén szükségessé teszi az eddigi viszonyítási rendszerek és referenciaalapok átgondolását, és új paradigma elfogadását. A gyógyítást érintő paradigmaváltásra akkor kerül sor, ha a fennálló nézetek már nem használhatóak az újabb felfedezések, a fejlődés, az új ismeretek tükrében.[1].

Orvosi- egészségügyi paradigma: Egy minta, feltételezés, modell, vagy lefolyás, amely szélesben elfogadott a biomedicinában. A paradigma és a

paradigmaváltás fogalmát *Thomas Kuhn: A tudományos forradalmak szerkezete* [*Structure of Scientific Revolutions*] c. műve tette ismertté az 1960-as években. Kuhn szerint a paradigma egy adott időszakban az adott tudomány művelői között kialakult és intézményesült közmegegyezés. Az elméletek fejlődése szükségszerűen jár paradigmaváltásokkal, de egyszerre egymást nem kizáró, több paradigma is érvényben lehet ugyanazon a területen, különösen az orvoslásban, a gyógyításban. [2].

A 90-es években kezdődött magyarországi rendszerváltás társadalmi paradigmaváltásával a fogászati ellátás is változott. A fogászati ellátást érintő tulajdonviszonyok, gazdasági, finanszírozási normák változása a 2020-as év járványhelyzet a fej-nyaki maxillo-faciális- és szájsebészeti ellátás eddigi paradigmáit is a gazdasági politikai váltást követő 20–30 évben gyökeresen megváltoztatta. [3].

Jelenlegi járványhelyzet, a szolgálati jogviszony hatása a száj.-fej-nyaksebészeti sürgősségi esetek okán, fog megtartása „mindenáron” ?, a fogorvosi vizit halasztása mind befolyásolta a korábbi fogászati ellátási paradigmát.[4].

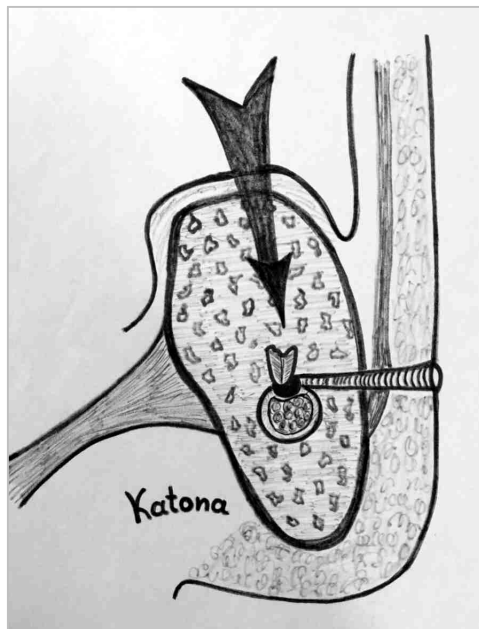

1.ábra: Példaként bemutatott esetünk elszemvedője az állcsúcs jobb oldalán az áttört folyamattal tünetmentes is lehet!(betegről fotó)

A fogbetegségek hátterében többféle kórokozó szerepel. Főképp gram-negatív pálcák és gram-pozitív coccusok. Leggyakoribb a gyökércsúcs körül. A nyaki fasciákat áttörve a mélyben sinus cavernosus trombózist, agytályogot, légúti elzáródást és a gátor-gyulladást okozzák, ezzel közvetlen életveszélyt magas halálozással. A legfontosabb teendő a fog eredetű gyulladás megszüntetése, a nyaki feltárások és az antibiotikumok, gyógyszerek, intenzív ellátás előtt. [5].

Bemutatandó esetünkben idült, fogászati góc szövődményeként jelentkezett dentocutan fistula alakult ki, ez áttörte a csontot, lágyrészeket. Irodalmi adatok szerint 50%-ban az esztétikai hátrány mellett a krónikus gyulladások panaszmentesek, fájdalom, láz nélkül jelennek meg ismételten, vagy idült fistula, furunculus, fekély formájában. Az arc és nyak bőrelváltozásokat gyakran tévesen diagnosztizálják, sokáig bőrbetegségeként kezelik. Tünetmentes is lehet!(1. ábra)

Fogászati gyulladás tovaterjedése a foggyökér körül, az állcsont szivacsos szerkezetében, majd az állcsont tömör héján keresztül. (2. ábra)

2. ábra: Katona József főorvos vázlatrajza a csontba majd csontból az arcbőrön áttörő folyamatról (Katona rajz 2.)

A beteg azonnal sürgősségi tünetekkel jelentkezik: subperiosteum, subcutis, izom, fasciák, bőr, mély nyaki, mellkasi fascitis, phlegmone területén. A paradigma változott! Ez téves vagy kései diagnózishoz vezetett.

Görög kórházi adataok szerint 2015–16-ban fog eredetű súlyos fertőzés miatt a két év alatt 102 beteget láttak el. Főképp a submandibularis (52.9%), és 31.4% -nál több térséget érintett a gyulladás. Az alsó 3-as molárisokból kiindulva leginkább (36.5%). 83 betegnél (81.4%) semmilyen kezelést nem alkalmaztak a definitív száj-fej-nyak-sebészeti ellátás előtt.[6].

A mai megváltozott paradigma szerint a korábban elérhető területi ellátási rend helyett a jelen privatizált fogászati-, szájsebészeti ellátás elérhető? A klinikai tünetek korai felismerése, a képpalkotó eljárások, a fistula szondázása, a bakteriológiai eredmények pontosítják a diagnózist. A kiváltó ok 80%-ban az alsó állcsonti fogak idült gyulladásának következménye. Mintegy 4x annyi fog eredetű nyaki tályogot látunk el mint egy évtizede. 40 éves férfi betegünk arcbőrön áttörő fisztulája másodlagos tünete volt az idült periapicalis gyulladásnak. Bőrbetegségnek tartották, tünetszegénysége miatt többszörös antibiotikus-, és sebészi kezelés larválta a folyamatot.

A páciens alacsony compliance nagyban késleltette a szakellátás elérését. A panasz hátterében ezután diagnosztizáltuk a fogászati okot, majd a fog extractioja, excochleatio, valamint a fisztuláját kiirtása vezetett eredményre. A helyes diagnózis után a szájsebészeti kezelésre betegünk rövid idő alatt meggyógyult.

3. A mandibula corticalisát évszázadokkal ezelőtt elpusztító folyamat az állcsontban, ritka túlélés bizonyítéka (Meggyógyult koponya kezelés nélkül)

2005.01.01.-2017.01.01. között a Szent János Kórház Fül-orr-gégészeti és Szájsebészeti ambuláns és osztályos forgalmában 17.710 súlyos gyulladással kórképből 11.964 fog eredetű gyulladás volt ebből.[7].

A fej-nyak régió fertőzései súlyos következményekkel járhatnak mind az egészségügyre nézve a súlyos, nehezen kezelhető szövődmények anyagi terhei és az ellátó rendszer terhelése miatt. A betegekre nézve pedig a nagy kiterjesztésű műtétek, a következményes sérülések szövetszövetkárosodások, maradványtünetek miatt. Vonzata mindennek gyakorta a per-, és kártérítési igények is.

Ennek háttérében a pandémiától való félelem, bezárás, bezárkózás is állhat. Emelkedő incidenciája oka lehet az alapellátás elérhetőségének jelentős beszűkülésének.

Hirtelen életveszélyes állapot alakulhat ki. A sürgősségi ellátás elérhetősége, a szakmák átfedése az alapellátás részleges elzártsága telefon konzultációkra szorítása, a betegcsoport ellátási költségéhez viszonyított alulfinanszírozottsága negatív hatású a végeredmény szempontjából. (3. ábra).

Ugyanakkor a szakmák átfedése, a János Kórház ellátási rendjében a fül-orr- gége, fej- nyak és szájsebészeti, maxillo-facialis, a terület rekonstrukciójában jártas team elengedhetetlen. Az ellátásban emellett még a radiodiagnosztika, labor és az anesztézia fej- nyaki területen jártassággal rendelkező kollégái (nehéz intubálás, szájzár, praeshock...) egy helyen elérhetőek. Mindez döntően pozitív hatású a gyakorta negligenciával és zsákutcákkal az ellátásban, késve induló betegek szerencséjére. Ugyanakkor e nehezen ellátható betegek rendkívül költségesek, a finanszírozásban csak részben érvényesíthető ellentételezéssel, széles tream-munkát igénylő, nem kedvelt betegcsoport az általános ellátás rendjében.

Consequences of changing paradigm in dentistry

Since the 60's the word of paradigm is more often appeared in scientific publications. The new knowledge, inventions, technological and science improvements are changed the basic facts of the references. That general transformations forced the changes of the paradigm especially in the field of the medicine and in the science of healing. The political transformation in Hungary at the nineties resulted the economical, financial, social changing too. Dental services are also involved with the ownership of the praises the financial, and economical involvements are interfered with the previous basics of the care. Now in the results of the paradigm's changing and lately the 2020' covid pandemic resulted restrictions generated a radically new paradigm

in the field of the ENT head and neck and maxillo-facial-dentoalveolar surgery.

Keywords: changing paradigm, periapical inflammation, dentoalveolar surgery

Irodalom

[1] KEANS – LEE – ROGES: 1995:147. *Miller-Keane Encyclopedia and Dictionary of Medicine, Nursing, and Allied Health*, Seventh Edition. © 2003 by Saunders, an imprint of Elsevier, Inc.

[2] THOMAS KUHN: University of Chicago Pressp.264.1962.ISBN: 9780226458113.

[3] RUDOLF TÖKÉS: *Political Transition and Social Transformation in Hungary* Revista CIDOB d’Afers Internacionals No. 34/35, 10 AÑOS DE ESPAÑA EN LA UNIÓN EUROPEA (1996), pp. 79–101 (23 pages)Published By: CIDOB <https://www.jstor.org/stable/40585629>

[4] World Health Organization: *Coronavirus (COVID-19) Dashboard*, <https://who.sprinklr.com/> [Accessibility verified April 7, 2020].

[5] *Odontogenic Infections*: Orrett E.OgleDDSabc
<https://doi.org/10.1016/j.cden.2016.11.004>

[6] *Journal of Cranio-Maxillofacial Surgery*, Volume 47, Issue 8, August 2019, Pages 1292–1299; *Journal of Cranio-Maxillofacial Surgery*: Epidemiological analysis of management of severe odontogenic infections before referral to the emergency department: K. Katoumas, D. Anterriotis, M. Fyrgiola, V. Lianou, D. Triantafylou, I. Dimopoulos
<https://doi.org/10.1016/j.jcms.2019.05.002>

[7] *MedWorks* 2005.01.01.–2017.01.01. között a Szent János Kórház Fül-orr-gégészeti és Szájsebészeti ambuláns és osztályos forgalmában.